

Foinsí de chlampaí fuinseoige, beithe agus darach na hÉireann a thástáil agus comparáid a dhéanamh eatarthu

FOIREANN AN TIONSCADAIL

An Dr David Thompson, Coillte*
Pat Doody, Coillte
Derek Felton, Comhairleoir foraoiseachta

* Ríomhphost: david.thompson@coillte.ie

LE CRÍOCHNÚ: Aibreán 2010

CÚLRA

Tá an fhuinseog (*Fraxinus excelsior*) ar cheann de na crainn leathanduilleacha plandáilte is coitianta. Tá an cháilíocht lorga de mhórán clampaí fuinseoige inathraitheach, ach níl a fhios cé acu atá sé sin de bharr difríochtaí géiniteacha i bhfoinse síl nó fachtóirí bitheacha eile. Faoi láthair tionscnaíonn an chuid is mó den fhuinseog ó fhálta sceach nó chrainn fearann páirce, toisc nach bhfuil mórán clampaí síol fuinseoige, agus d'fhéadfadh sé nach mbeadh mórán d'ábhar áitiúil i bhfáschoillte fuinseoige. (Rinneadh síolghort ó indibhidí a roghnaíodh go feinitópúil a bhunú le déanaí ach nó sa táirgeadh go fóill).

Tá feá (*Fagus sylvatica*), cé nach speiceas dúchasach é, á cur in Éirinn ó 1600 i leith ar a laghad agus imríonn sé ról i bhforaoiseacht in Éirinn. San am atá caite, chinn praghas síl seachas an oiriúnacht le dálaí aeráide na hÉireann foinse an chuid is mó de na síolta iompórtáilte, as a dtáinig clampaí de dhroch-cháilíocht nár mhair i bhfad.

Tá dair (*Quercus petraea* agus *Q. robur*) tábhachtach don speiceas dúchasach a áitíonn cion mór den chlár fáschoille. Cé gur polasaí de chuid na Seirbhíse Foraoiseachta é síolta dúchasacha a úsáid, tá foinsí dúchasacha atá maith agus cinn atá olc. Dá bharr seo tá gá le foinsí síl maithe a shainaithint, ach tá gá ann fosta leis na cinn ba chóir a sheachaint a shainaithint.

CUSPÓIRÍ

- sraith de thrialacha a dhéanann comparáid idir fás agus foirm lorga raon d'fhoinsí síol fuinseoige a bhunú, lena n-áirítear crainn cois bóthair na hÉireann, clampaí síolta Éireannach agus roinnt d'fhoinsí síolta ilchríochacha.
- sraith de thrialacha allamuigh beithe a chuireann fás agus foirm lorga d'fhoinsí síl dúchasacha i gcomparáid le foinsí síl ilchríochacha a bhunú.
- sraith de thrialacha allamuigh le tástáil a dhéanamh ar tháirgeacht agus cháilíocht raon de chlampaí síolta darach na hÉireann atá cláraithe agus foinsí síl na hÉireann le 'foinse aitheanta' araon.

DUL CHUN CINN

Fuarthas síolta fuinseoige ó 18 bhfoinse lena n-áirítear aon déag as Éirinn (dhá cheann an ceann ón Danmhairg, ón Ghearmáin agus ón RA agus ceann amháin ón Ísiltír). Rinneadh síl a shrathú agus a shíolú i mí an Mhárta 2008 i dteach gloine téite. I mí Iúil bogadh plandaí lasmuigh. De bharr dlúthspásála sna gabhdáin, bheir cuid de na plandaí barr ar an gcuid eile agus de bharr seo bhí raon leathan de mhéideanna planda ann ag deireadh an tséasúir fháis. Rinneadh triail amháin a chur i bhforaoise Cham Eolaing i gCo. Chill Mhantáin agus ceann eile in eastát Mhansaí i gCo. Chorcaí.

Síolaíodh síolta beithe ó 17 bhfoinse, lena n-áirítear 12 acu a bhailíodh go dúchasach chomh maith le foinse amháin an ceann ón Ísiltír, ón Danmhairg, ón mBeilg, ón nGearmáin agus ón RA i ngabhdáin i dteach gloine téite i mí an Mhárta 2007. Baineadh plandaí as na gabhdáin agus rinneadh iad a shíneadh amach i gceapach síl de bharr deacrachtaí le láithreáin mar aon le moille an tséasúir. I mí na Nollag 2008 bunaíodh trialacha ag Cam Eolaing, Co. Chill Mhantáin, agus ag eastát Mhansaí i gCo. Chorcaí.

Síolaíodh síolta ó 11 clampa síolta darach atá cláraithe agus 10 clampa 'le foinse aitheanta' i ngabhdáin i dteach gloine téite san earrach in 2008. Bogadh plandaí amach as an teach gloine i mí Iúil agus rinneadh iad a chruachan. Mar a bhí leis an ábhar fuinseoige, de bharr dhlúthspásáil na gceall sna tráidirí bheir na plandaí níos treise barr ar na plandaí aonair eile, agus mar thoradh sin bhí raon leathan de mhéideanna planda ann. I mí na Nollag 2008 bunaíodh trialacha ag Cam Eolaing, Co. Chill Mhantáin, agus ag eastát Mhansaí i gCo. Chorcaí.

GNÍOMHAÍOCHTAÍ BEARTAITHE

Déanfar measúnuithe marthana agus airde ag gach triail i dtús 2010 agus déanfar tuarascáil tionscadail a ullmhú. Déanfar plean tionscadail a chlúdaíonn bainistíocht na dtrialacha amach anseo a ullmhú.

Triailacha ag eastát Mhansaí, gCo. Chorcaí.